

Yrjö Mäkelinin hautajaiset

Hyvät ystävät ja toverit

Tänään (1.6. 2013) on kulunut 138 vuotta **Yrjö Esaias Emanuel Mäkelinin** syntymästä. Syyskuussa puolestaan hänen kuolemastaan on vierähtänyt 90 vuotta. Mäkelin sai vaikean sairauskohtauksen 16. syyskuuta 1923 valtiollisen poliisin Fabianinkadun vankikopissa, josta hänet vietiin Helsingin kirurgiseen sairaalaan. Siellä hän kuoli 18. päivän iltana otettuaan liikaa (16 pulveria) lääkkeeksi annettua veronaalia. Koskaan ei ole tehty tarkempaa virallista tutkimusta tapahtumien kulusta.

Yli neljä vuotta kestäneet vankilareissut kaikkine huolineen olivat yllirasittaneet vallanpitäjien jatkuvan painostuksen alaisen miehen voimavaroja. On myös muistettava, että ankara työ nuorena suutarinkisällinä heikon ravinnon kera oli aiheuttanut elinikäisen vamman, vatsalihasten herpautumisen. Lisäksi sisällissodan aikana Mäkelin joutui Tampereella sairaalaan, jossa kaksi vuotta aiemmin tehdyn vatsahaavaleikkauksen arpi avautui. Korjausleikkaus tehtiin ilman puudutusta tai nukutusta. Kerrotaan hänen myös sairastaneen jonkinasteista munuaistautia. Huoli lapsista ja **Ellen**-vaimosta, joka kärsi vankeusrangaistusta Oulun lääninvankilassa, raastoi varmasti miehen hermoja. Lisäksi vankitoverien raskaat kokemukset ja menehtymiset lisäsivät tuskaa.

Helsingin työväentalon asfalttipihalla lepäsi vainaja mustassa arkussaan syyskuun 22. päivän iltapäivällä 1923. Yrjö Mäkelinin saattoväki purkautui kadulle Helsingin liikenteen sekaan vältellen liikennettä, koska siellä ei viranomaisjärjestyksestä ollut tietoaakaan. Runsas saattojoukko hajaantui lippuineen tilanteen pakosta, joten vain osa saattajista pääsi rautatieasemalle, jossa vainajan ruumisarkku asetettiin kuusenhavuilla somisteltuun rautatievaunuun kuljetettavaksi Ouluun.

Oululaiset toverit vastaanottivat vainajan arkun vieden sen työväentalolle. **Oras-kuoron** laulettua *Sydämeni Laulun* lähti 2500-päinen surusaattue kohti Mäkelinin viimeistä leposijaa Oulun hautausmaalle klo 17 tienoilla 23.9.1923. Vainajan arkku oli verhoiltu punaisin lipuin, koska maaherra oli kieltänyt punaisten lippujen käytön kulkueessa. Saattue oli vaikuttava näky: Arkun jäljessä omaiset, seppeleen kantajat, jalkinetyöntekijät mustin surunauhoin verhoilluin lipuin ja Oulun Työväen Soittokunnan tahdittamat surumarssijat saapuivat hautausmaalle kirkkoon kuulumattomien syrjäiseen nurkkaukseen aidan viereen, jossa me nyt seisomme, oli väkeä 6000-7000 henkeä, varsinainen väenpaljous.

Haudalla lauloi **Työväen mieskuoro** ja **Ville Sirviö** lausui **Kössi Kaatran** kirjoittaman runon Mäkelinin muistolle.

Mäkelinin läheinen ystävä ja taistelutoveri **Yrjö Kallinen** piti rohkeasti vaikuttavan muistopuheen, vaikka hänellä oli ehdonalaisuus ja EK:n urkkijat riesana. **Juhani Rantala** on toimittanut Kallisen tällä hautapaikalla pitämän puheen esityskuntoon. Näyttelijä **Matti Aakko** on lupautunut muuntumaan Yrjö Kalliseksi. Matilla on ollut kunnia näytellä äsken mainitsemani Ville Sirviön kanssa Oulun Työväen Näyttämön useissa esityksissä. Toveri Matti Aakko - Yrjö Kallinen ole hyvä: muistopuhe.

Viisi vuotta ehti vierähtää, kun Mäkelinin haudalle pystytettiin tämä komea graniittinen muistomerkki kuvanveistäjä **Emil Wikströmin** muovailemine pronssisine Mäkelinin kasvoja esittämine korkokuvineen.

Pohjolan Ammatillinen piirijärjestö pani alulle varainhankinnan **26 600** markan arvoisen muistomerkin pystyttämiseksi. Paljastustilaisuus pidettiin 24.9.1928 eli muutama kuukausi vaille 85 vuotta sitten.

Silloinkin monituhantinen työläisjoukko ympäri maata oli paikalla. Hautapaikka, muistomerkki täyttyi jälleen valtavaan kukkamäärään.

Sosialistinen eduskuntaryhmä oli lähes kokonaisuudessaan suuresti kunnioittamaansa sananvapaustaistelijaa. Omaisista oli passi- ja ym. vaikeuksien vuoksi voinut tulla paikalle vain Mäkelinin sisko **Impi Aronaho**.

Juhlakulkue tänne muistomerkin vihkiäisiin oli lähtenyt työväentalolta kahden maissa Työväen soittokunnan tahdittamana. Kulkueessa oli lähes 1500 henkeä ja katujen varsilla oli ihmisiä tungokseen saakka. Patsaalla yleisöä oli 3000 - 4000. Vaikuttava näky.

Tervehdyspuheen piti PAP:n nimissä **Iisak Heikka** (nuor.). Patsaan peittäneen verhon poistamisen jälkeen **Oras-kuoro** lauloi ja vihkiäispuheen piti muurarien liiton sihteeri **Erkki Härmä**. Pian muistomerkki täyttyi seppeleistä ja kukkasista jälleen kerran.

Illalla Työväentalolla muistojuhlissa puhuivat Mäkelinin eduskunta- ja vankilatoveri **Oskari Jalava** ja tuomari **Eino Pekkala**, joita tuhatpäinen juhlaväki kuunteli tarkkaavaisesti.

Yrjö Mäkelin -seuran nimissä kiitän teitä jokaista yhdessä ja erikseen tähän muistotilaisuuteen osallistumisesta. Kutsumme teidät kello kahdeksi Oulun Järjestötalolle, Pohjolan Gibraltarille, jossa kahvittelun lomassa kuuntelemme seminaarialustuksia ja keskustelemme kotoisasti.

Ahti Sala

Yrjö Mäkelin -seuran kunniakäynnillä Mäkelinin hautamuistomerkillä
1.6.2013.